

עין משפט ונר מצוה

קב א מיי פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' ג טוש"ע י"ד סי' פו סעיף ז:

קב ג ג ד ה ו מיי' שס הל' ז טור ש"ע שס סעיף ו ז:

קד ז מיי' פ"ז מהלכות תרומות הל' א:

קה ח ט מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הלכה ו:

רבינו גרשום

וילף מיניה כו'. מאותו גדי עזים ולא נזכר בשר בחלב אלא גדי בחלב אמו: תרי מיטוטי כתיבי עזים העזים. כלומר מצי למיכתב תרוייהו עזים למה כתב העזים כאן עזים אבל במקום אחר שנאמר להוציא את הדם. כלומר גדי בשל דם בחלב פטור: ולא בחלב זכר. שיש לו חלב מעט וכך העידו נפגוני שזאז חלב בזכר: ולא בחלב שחוטת. כלומר שהוציאנו מן הדרים חלב לאחר שנשחטת: חלב ומתה מחד קרא נפקא. כלומר מתחלה היה חייב בכבות של חלב משום חלב בישראל חייב נמי משום בשר בחלב וכן במתה מתחלה היה חייב משום נבלת בכבות בישראל חייב משום בשר בחלב מחד קרא נפקא מחד גדי: דם ושליא פירשא בעמא עיניה. כלומר ולא צריך קרא לאפקי: מנין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה. כלומר אם לא היה טמא ואכל תרומה טמאה עובר בלאו כדאשכחן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל וכן בתרומה ז:

ועכשיו כי נטמא טומאת הגוף אי איסור חל על איסור ייתי איסור מיתה וליחול על איסור לאו: שאני הכא דגלי רחמנא גדי. כלומר לרבות החלב דרביה. כלומר דרביה [סברן] אין איסור חל על איסור:

^{[א] יבמות דף עג ע"ב מובאר דבתרומה טמאה לית איסור לאו רק איסור עשה וע"ש כנשי" ד"ה מה שאין ק בתרומה וכתוס' שם ד"ה ואזכין וי"ע.}

קינו:

אַלֵּא לָמָאן דאָמַר שְׁנֵי בַּתּוּבִים בּוֹ. טובא כתיבי אלא כל הנהו דרבקה חשיב להו כחד וכן הנהו דיהודה כחד:

עֲזִים הָעֲזִים. ^[ט] תימה דצמד מיעוטא סגי וכן לקמן בסוף פרקין ^[דף קז:] גבי תרומת הדשן: **קִסְבָּר** שמואל איסור חל

ע" איסור. צחגס מוחק צקונטרס

וזאת הגירסא להכי קאמר דקסבר שמואל איסור חל על איסור ^[ז] דאי הוה ס"ל בעלמא דאין איסור חל על איסור אלא הוה יליף מהכא לא הוה מפיק חלב ומתה תרוייהו מחד קרא אלא הוה מוקי קרא צדדמי ולמאי דמשני בצמון דבעלמא קסבר אין איסור חל על איסור נפקי תרוייהו מחד קרא כדפירש צקונט' משום דתרוייהו מין גדי הם: **דָּם לָא** גדי הוא. ואם תאמר מכל מקום לא אמעטי אלא מגדי וי"ל דאפילו לא הוה כתיב אלא לא תבשל בשר בחלב אמו הוה ממעטינן דס דלא איקרי בשר כדאמר **בפ' כל שעה** (פסחים דף כג:) כשהותרה נבלה היא וחלצה וגידה הותרה אבל דמה לא קאמר שהותרה דלאו בכלל נבלה היא: **וְשֵׂאנִי הָבָא דרבי רחמנא גדי**. אי לאו גדי לא הוה ילפינן שחוטא איסור בשר בחלב דאסור חלב מדלמרינן סוף פרק גיד הנשה (לעיל דף קג). יבא איסור נבלה ואיסור טרפה ויחול על איסור חלב דשאני נבלה דמטמאה וטרפה נמי משום דמתיים דכ"ג אמרינן צוצחים פרק חטאת העוף (דף ע.) והא דאמר בפ' גיד הנשה (לעיל דף קג). דליסור טרפה חל על איסור אכר מידי דהוה לאיסור חלב אע"ג דאכר מן החי מטמא מ"מ כיון דחלב צכרת ואפ"ה חייל עליה כל שכן אאכר מן החי: כיון

ו"דרבי רחמנא גדי ואיבעית אימא הא ידידיה הא דידיה הא דרביה בעא מיניה רב אחדבוי

בר אמי ^[ז] מרב המבשל בחלב גדי שלא הניקה מהו א"ל מדאצטריכא לשמואל למיזר בחלב אמו ולא בחלב זכר וזכר הוא דלא אתי לכלל אם אבל האי כיון דבא לכלל אם אסור אתמר המבשל חלב בחלב רבי אמי ורבי אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה לימא בהא קמיפלגי דמ"ד לוקה קסבר איסור חל על איסור ומאן דאמר אינו לוקה קסבר אין איסור חל על איסור לא דכ"ע אין איסור חל על איסור האאכילה דכ"ע לא פלגי דלא לקי כי פלגי אבשול מ"ד ב"לוקה חד איסורא הוא ומ"ד אינו לוקה להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בישול כיון

כיון דסופינו להציא במשמע גדי אף עגל וטלה כדאמרן לעיל ומדכתב גדי לדרשה אחי חד לחלב ומתה לאשמועינן שיהא איסור חל על איסור ואיתרבו להו תרוייהו דהא מין גדי הן והי מינייהו מפקת וחד לשליל וחד למעוטי טמאה ולקמן נמי בשמעתין אמרינן שאני הכא דרבי רחמנא גדי אלמא איסור חל על איסור לשמואל הכא מגדי נפקא ליה מריצויא והא דפרקי לקמן וסבר שמואל איסור חל על איסור הא קשיא ליה דמדרכי שמואל חלב ומתה אלמא איסור חל על איסור: דם ושליא לא צעיא קרא למעוטיניהו דהא לאו גדי ניניהו ומהיכא תיתי לאיסורא: **ומסו זו**. בזוכל תרומה צטומאת גופו כתיב דהא לעיל מיניה כתיב איש איש מזרע וגו': **פרע לוו כו'**. אלמא לא אחי איסור טומאת הגוף שהוא צמיתה צדיי שמים וחיל לאיסור טומאת תרומה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה כדמפרש ציצמות בפ' הערל (עג:) מבשערין תאכלנו הטמא והטהור ^[דברים טו] דמשמע טמא וטהור אוכלין בקערה אחת בשר פסולי המוקדשין לאחר פדיונן דאין צהן איסור טומאה וכתיב תאכלנו לזה ולא לאחר כלומר צוה התרתי לטהור לאכול עם הטמא ואע"פ שאוכל בשר טמא שמותר לאכול פסולי המוקדשין בין צטומאת הגוף ובין צטומאת עזמן אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול צטומאת עצמה ולאו הצא מכלל עשה עשה. אבל אוכל תרומה צטומאת הגוף מפורש צו לא תעשה דכתיב ^[ויקרא כג] בקדשים לא יאכל וכתיב צתריה וצא השמש וטהר ואחר יאכל וגו' ומוקמינן ליה בתרומה ציצמות (דף עז:). ה"ג **בעלמא סבר שמואל איסור חל על איסור ושאני הכא דגלי רחמנא ומסו זו כי יחללוהו ואצע"א בעלמא קסבר אין איסור חל על איסור ושאני הכא דרבי רחמנא גדי**. ולשון ^[ט] ששמעתי קשיא לי כיון דחד לגופיה הי רבי והי מייתר והא דרשיניהו: הא דרביה. רבי ^[ז] אלעזר שאמר לעיל שמואל משמו וכל היכא דקתני משום פלוני לא שמע מפיו אלא מפיי אחרים ^[ז] שאמרו מפיו ושמואל לא ראה את רבי ^[ז] אלעזר מימיו דר' ^[ז] אלעזר צחורצון היה ^[גיטין דף טז.] מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי ושמואל מדורות האחרונים היה צסוף שנותיו דרבי ^[ז]: **שלא הניקה**. לא ילדה מעולם ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה מי דייקנין אמו שהיתה אמו כבר או לא: **חד אמר לוקה**. קס"ד דלאכילה קאמר והס"ז התרו צו משום בשר בחלב: **אין איסור חל על איסור**. ולא נפיק מקרא דלגופיה וקרא יתירא לית לן לרצויי דאיכא למימר חד לרצויי שליל אחא דחד איסור הוא דאיכא וחד למעוטי שליא אחא דלא ס"ל פירשא הוא וצעי קרא למעוטי דאילו למעוטי דם וטמאה לא אצטריך דכיון דאין איסור חל על איסור מהיכא תיתי לן דליחסרו דצעיי למעוטיניהו: **כי פליגי אבשול**. שהרי החלב וכל שאר איסורין לא נאסרו לבשל אלא בשר בחלב הלכך גבי בשול אין כחן אלא איסור בשר בחלב:

כל הבשר פרק שמיני חולין

כאן. פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה: **הא**. אם לא פירש יש במשמע אף שאר צהמה מדאצטריך ציה לפרושי: **ויעלף**. גזירה שזה מיניה מה גדי האמור כאן עזים אף גדי האמור בבשר וחלב עזים הוא: **ארי מיעוטי כפיני**. ה"א דכתיב בכל חד מיעוטא הוא:

אמר שמואל. קרא יתירא כתיב לדרשה ודרשינן להו. ולקמן פריך תלתא קראי כתיבי ושמואל שיתא דריש: **לרצות אם החלב**. שאם בשל קלב בקלב ואלכו עובר משום חלב ומשום בשר בחלב: **אם המסה**. שאם בשל בשר נבלה בחלב ואלכו עובר משום בשר בחלב ואף על גב דבעלמא אין איסור חל על איסור וכאן הרי קדמו איסור חלב ואיסור נבלה לאיסור בשר בחלב אחא קרא ורביניהו: **להוציא אם הטמאה**. בשר צהמה טמאה בששל אפילו בחלב צהמה טהורה: **ולא בחלב זכר**. שהיה לו חלב מועט מן הדדים כגון אם נשתנה והיו לו דדים: **ולא בחלב שחוטא**. דאמו משמע הראויה להיות אם ולא משנשחטה: **בחלב אמו**. משמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר וגדי הא איתרצאי ציה כל צהמה טהורה ולא טמאה הלכך חלב כגדי דהא אמו כתיב וקא ממעט חלב טמאה אפילו הבשר טהור:

איסור חל על איסור. אני שמעתי דגרס ליה והכי פירושו איסור חל על איסור ולא אצטריך קרא לא לחלב ולא למתה: **מחד קרא**. כלומר מההוא קרא דאתא לגופיה נפקי דאם בשל חלב או בשר נבלה בחלב אף הם במשמע. וקשיא לי הא דאמרינן לקמן בצפירקין ^[דף קטז.] לר"ע משום דלית ליה איסור חל על איסור מייתרי ליה כוליהו תלתא גדי לדרשה ואמרינן חלב ומתה לא צריכי קרא והכא לשמואל נמי דלית ליה איסור חל על איסור אמרינן חלב ומתה מחד קרא נפקי ולא מייתרי כוליהו אלא תרי. ונראה דצעיי דלא גרסינן להאי קסבר שמואל איסור חל על איסור אלא הכי גרסינן חלב ומתה מחד קרא נפקי כו' דכוליהו תלתא גדי מייתרי לדרשה דהוה ליה למיכתב לא תבשל בחלב אמו כל מי שיש לו חלב אם צהמה

כוליהו תלתא גדי לדרשה אחי חד לחלב ומתה לאשמועינן שיהא איסור חל על איסור ואיתרבו להו תרוייהו דהא מין גדי הן והי מינייהו מפקת וחד לשליל וחד למעוטי טמאה ולקמן נמי בשמעתין אמרינן שאני הכא דרבי רחמנא גדי אלמא איסור חל על איסור לשמואל הכא מגדי נפקא ליה מריצויא והא דפרקי לקמן וסבר שמואל איסור חל על איסור הא קשיא ליה דמדרכי שמואל חלב ומתה אלמא איסור חל על איסור: דם ושליא לא צעיא קרא למעוטיניהו דהא לאו גדי ניניהו ומהיכא תיתי לאיסורא: **ומסו זו**. בזוכל תרומה צטומאת גופו כתיב דהא לעיל מיניה כתיב איש איש מזרע וגו': **פרע לוו כו'**. אלמא לא אחי איסור טומאת הגוף שהוא צמיתה צדיי שמים וחיל לאיסור טומאת תרומה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה כדמפרש ציצמות בפ' הערל (עג:) מבשערין תאכלנו הטמא והטהור ^[דברים טו] דמשמע טמא וטהור אוכלין בקערה אחת בשר פסולי המוקדשין לאחר פדיונן דאין צהן איסור טומאה וכתיב תאכלנו לזה ולא לאחר כלומר צוה התרתי לטהור לאכול עם הטמא ואע"פ שאוכל בשר טמא שמותר לאכול פסולי המוקדשין בין צטומאת הגוף ובין צטומאת עזמן אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול צטומאת עצמה ולאו הצא מכלל עשה עשה. אבל אוכל תרומה צטומאת הגוף מפורש צו לא תעשה דכתיב ^[ויקרא כג] בקדשים לא יאכל וכתיב צתריה וצא השמש וטהר ואחר יאכל וגו' ומוקמינן ליה בתרומה ציצמות (דף עז:). ה"ג **בעלמא סבר שמואל איסור חל על איסור ושאני הכא דגלי רחמנא ומסו זו כי יחללוהו ואצע"א בעלמא קסבר אין איסור חל על איסור ושאני הכא דרבי רחמנא גדי**. ולשון ^[ט] ששמעתי קשיא לי כיון דחד לגופיה הי רבי והי מייתר והא דרשיניהו: הא דרביה. רבי ^[ז] אלעזר שאמר לעיל שמואל משמו וכל היכא דקתני משום פלוני לא שמע מפיו אלא מפיי אחרים ^[ז] שאמרו מפיו ושמואל לא ראה את רבי ^[ז] אלעזר מימיו דר' ^[ז] אלעזר צחורצון היה ^[גיטין דף טז.] מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי ושמואל מדורות האחרונים היה צסוף שנותיו דרבי ^[ז]: **שלא הניקה**. לא ילדה מעולם ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה מי דייקנין אמו שהיתה אמו כבר או לא: **חד אמר לוקה**. קס"ד דלאכילה קאמר והס"ז התרו צו משום בשר בחלב: **אין איסור חל על איסור**. ולא נפיק מקרא דלגופיה וקרא יתירא לית לן לרצויי דאיכא למימר חד לרצויי שליל אחא דחד איסור הוא דאיכא וחד למעוטי שליא אחא דלא ס"ל פירשא הוא וצעי קרא למעוטי דאילו למעוטי דם וטמאה לא אצטריך דכיון דאין איסור חל על איסור מהיכא תיתי לן דליחסרו דצעיי למעוטיניהו: **כי פליגי אבשול**. שהרי החלב וכל שאר איסורין לא נאסרו לבשל אלא בשר בחלב הלכך גבי בשול אין כחן אלא איסור בשר בחלב:

ומר

מסורת הש"ס

^[א] וקדושין כד. וש"נ, ^[ב] מסכר לקמן קטז, ^[ג] ונקמן קיד. קטז. ולעיל קא. יבמות זב. קדושין עז: סנהדרין פא. כריתות יד. יד: כג. מעילה טז, ^[ד] סנהדרין פג, ^[ה] ז"ל אצטור, ^[ו] יבמות יג, ^[ז] וזה דלא יליף מבשר בחלב ע"י חוס' לעיל קא: ^[ח] ד"ה ת"ל שבת האל, ^[ט] ז"ל מרבא, ^[י] כס"א: ולשון, ^[י] ז"ל אצטור, ^[יא] צ"ח פה, ^[יב] ז"ל אס, ^[יג] ונ"י חוס' יומא ס, ^[יד] תרי ומש"ש בלדו, ^[טז] ע"י ש"ר א,

תורה אור השלם

1. ואת ערת גדי העזים הלבשה על גדיז ועל חלקת צוארה:
בראשית כז טז
2. ושמרת את משמרתי ולא ישאו עקליו חטא ויתרו בו כי יחלקלהו אני יי מקדשך:
ויקרא כב ט

גדיון הש"ס

נב' שאניו במיתה שנאמר. עי' יבמות דף ז ע"א רש"י ד"ה תרומה טמאה ונגיטין דף נד ע"א ברש"י ד"ה דאכל מיניה וי"ע ועי' לעיל דף קא ע"א חוס' ד"ה צנעמא ועי' פ"א משנה ג' דפרה וצ"ח שם: רש"י ד"ה הא דרביה וכו' שאמרו וכו'. עי' צ"ח דף קיד ע"ב ברש"י ד"ה משום ר"י:

מוסף רש"י

וכל שני כתובין הבאין באחד אין מלמדין. מכלא כתיב אחד ונגמור כולה מיניה (קדושין כד.) מדאזכר כתביה לחדק ולא ילפא מתכניה שמע מינה דוקא הני קאמר (פסחים סח.)